

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethetni: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben
Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 120. sz.

Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett 2. sz., az emelet hátsó részében.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglernél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
Nyitlér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Bőség, a melyen nincs áldás!

(Brrr.) Sok jel mutat arra, hogy parlamenti életünk 1872-ki szakasza ott fogja kezdeni, a hol a mult ülészek végeznél kényszerült — s mindezt ismét ellenzékünk jóvoltából.

A felirat-özön, mellyel pártjaink és párt-törödékeink az országházat eláraszták, a korszerű állami átalakulás hajóját nálunk sem segíti előre, s közelről tekintve, mintha csak az lenne e törekvés iránya, czélja, hogy ne haladassunk.

Magyarországnak nem lehet olyan felvilágosodott értelmű polgára, ki be ne látná, mily „hosszas időnk mulasztását kell pótolnunk;“ hogy töméredek elavult, a kor szemlével ellentétben álló viszony végleges rendezésre, — számos üdvös intézmény, megalapításra, továbbfejlesztésre vár; s hogy a figyelmes észlelő szemei előtt, közéletünk valamennyi terén felmerülnek hátramaradásunk tanulságai nemcsak a népnevelés hiányában, hanem ott is, hol politikai érettségünk szent frigiditását argusi szemekkel kellene ám őrizni, s nem egyetlen év alatt rajta kétszer hatalmas csorbát ejteni.

Régebbi rendi országgyűléseinken méltán tapsolták meg az ékesen szólók hosszú sorát és azokat, kik országgyűlési vagy megyei feliratokban szépen tudták elősorolni sérelmeink végtelen laistromát, kik dönthetetlen erővel tudtak bizonyítani a corpus jurisból s erélyes bizottsággal szálltak szembe a hatalommal, mely ugyan beszélni gyakran engedte a kisebb-nagyobb rendeket, hanem a nemzetet szellemi és anyagi téren szintegy helymaradásra kényeszeríté.

Valjon ezt a korszakot óhajtja-e ellenzékünk megújítani? Csupán liberalismusból a Metternich systemát akarja a nemzet alkotmányos többségével szemben alkalmazni, hozzá adván a Schmerlingféléből is a „Vielschreiberei“-t.

Az idők, uraim, megváltoztak. Ma már mindenki belátja annak igazságát, hogy „sok szó, szegénység!“ Ma már nem a sérelmek elősorolásával, hanem reformok kezdeményezésével, a meglevő jótékony intézmények tökéletesítésével, újabbak életbeléptetésével, a józan munkakedv ébresztésével, tette buzditással, ebben jó példával előjárásal kellene hatni az ellenzéknek, és nem azzal, hogy a mit más parlamentek úgy szólva 24 óra alatt elvégeznek, egy ország állapotában azoktól messze elmaradt ország törvényhozása arra pár hetet vesztessegen.

Jól van-e ez így? Alig ha lesz vakmerő, ki ezt állítsa. Mégis mit tesz, például a bal-közép.

Felirati javaslatokban az alkotmányos rendszer abc-jét pengeti, előnyeit hangoztatja, de tetteivel azon van, hogy mig nem ő ül a kormányon, a nemzet annak hasznát minél kevésbé vehesse, s ha izel a jóból, mindig oda nyujtassa ellenzékünk az illó adag ürmöt. Pedig egy némely keserűségnek még most is számban az ize.

Ha ellenzékünk czélja, arra emlékeztetni, miszerint az állam szekerének is van szükségére talaborra — úgy ezt elérte volt már az agyonbeszélés jelenetében, melylyel vezérei államférfiúi reputációjának, a párt retorikájával

becsének is ártott annyit, mennyit a nemzet politikai érettségének nem használt; miért rendez ebből második kiadást a felirati javaslatok megsokszorozásával? Mert az tagadhatatlan, hogy a túlzás zsilipjeit ismét a balközép keze emelte fel, az ő kezdeményezése nélkül a dióhéjba szorult „reformpárt“ is hallgatott volna, így esoda, hogy a királyföldi szászajku követek is nem állottak elő legalább egy memorandummal.

Jó lenne a rendszeres idővesztegetésnek végét szakasztani, mert ha olyan lesz a kezdet most, mint volt a minap a vég, s ha a folytatás is így halad, akkor bizony a trónbeszéd másodsor is jelezhetne a szükséges reformokat, de azért a papíron fognak azok nagy részt maradni, ellenzékünk rövid látó akadékoskodása miatt. Ne beszéljenek, ne irjanak fel vagy le, hanem tegyenek, ezt várja az ország képviselőitől.

Andrássy gróf külügyér nyilatkozata az osztrák delegáció előtt.

Az osztrák delegáció budget-bizottságban sept. 25-én érdekes felvilágosításokat adott Andrássy Gyula gr. külügyminiszter a külpolitikai viszonyok s politikájának irányára felől.

Dr. Giskra felkérte a külügyminisztert, lenne szives vagy mindjárt, vagy az egyes kérdések megvitatása alkalmával bővebb felvilágosítást adni a külügyi viszonyok felől.

Andrássy Gyula külügyér megjegyezvén, miként semmi sem oly nehéz, mint a külügyi kérdésekre minden felhívás nélkül általános nyilatkozatokat tenni: késznek nyilatkozott az egyes részletekre felvilágosítást adni, ha az kívántatni fog, a mennyiben épen a külügyletek azok, mik a legszorosabb ellenőrzést igénylik.

Giskra helyeslélvén a minister felfogását a külügyek ellenőrzését illetőleg, megnyugvását fejezi ki a felett, hogy a monarchia békéje biztosítottnak mondatik, s nincsenek ez alkalommal külpolitikánk láthatáran ama sötét fellegek, melyeket a hadügyér mult alkalommal látott, s hadi költségvetés felemelése érdekében kizsákmányolt. Hiszi, hogy a béke most valóságos. — De mindamellett is fontosnak találja, miként tájékozva legyünk az iránt, hogy mik külpolitikánk czélpontjai? s miként alakulnak viszonyaink a külhatalmak iránt? — A vörös könyvből mindezt nem veheti ki. — Ohajtja tudni, helyesekül bizonyultak-e Beust gróf által a delegációk helyeslésével — követett tendenciák következményeiben? — miként állunk Német-, Orosz-országgal? s a legközelebbi császáralálkozás milyen természetű volt? — jött e létre ez alkalommal valamely megállapodás a jövő iránt? s végül, hogy állunk Olaszországgal? — a római székekkel, — s azon rendszabályokkal, melyeket a német birodalom a jezsuiták ellen életbeléptetett. — Végül a török és szerb viszonyok felől azon összetűzésről kér felvilágosítást, melybe szerbiai consulunk az ottani kormányval keveredett.

Andrássy Gyula gróf e kérdésekre a következő választ adja:

A kérdésekre válaszolva legelőször is ahhoz tartja magát, hogy a kérdő alagondolatát a béke fenntartása képezi. — Az egyes hatalmakhoz való pillanatnyi viszonyokban — hasztalan, vagy csak nagyon felületesen keresnők a béke biztosítékait. Erre nézve a legbiztosabb garancia maga az állam politikája. — E tekintetben nálunk gyakran látvány akarta az irányt, s néha felmerült a kérdés, nem helyesebb volna-e más politikát követni? — A monarchiának meg van az a szerencsés helyzete, hogy régóta fenn áll: csak fenntartatnia és benseőleg fejlesztetnie kell. Elveszté azt, mit meg nem

tarthatott, s mi felvirágzásához nem is volt szükséges; azonkívül is elég nagy arra, hogy új szerzeményekkel gyarapodnia ne kelljen: — hanem abból, a mije van, többet nem szabad elvesztenie.

Más felfogás merénylet volna a monarchia érdekei ellen.

A mi azt a kérdést illeti, mennyiben különbözik az ő (szóló) politikája elődeitől? — úgy hiszi, hogy e különbség legfeljebb szóbeli lehet, a mennyiben ő (szóló) nem nevezi az ő politikáját a szabad kéz politikájának, sőt ellenkezőleg azt nagyon kötött utlevéllel járó politikának ismeri, melynek egyedüli útja a béke, béke mindenkivel, de főleg a szomszéd államokkal. — Ha politikánkat terjeszkedési irányval gyanusítják, kérdjük: vajjon melyik államsfél javára történnek az annexió? — lehet, a kettő közé ékelve képezik az új foglalat, mi mellett a monarchia két szék között földre kerülne.

Ha a külsituatio így helyesen van felfogva: a külpolitika aztán magától jön. — Az osztrák-magyar külügyi politika lehető czélpontjai tehát csak abban feketnek, hogy elmondhassuk az államnak: a töled követelt áldozatok a békét fogják biztosítani; elmondhassuk a földmivelőnek: munkáid békén földedre, nem fognak azok eltiportatni: — mondhassuk a városoknak: építsetek, házaik nem romboltatnak szét — s megnyugtathassuk a tőkét, hogy beruházásai a békében gyümölcsözőkké lesznek.

Hogy e czélpontokat valóban elérjük, szükséges azon meggyőződésre juttatni mindenkit, miként barátul megbizhatók, ellenségül veszélyesek lehetünk. Az első feladat a külügyre, a második az áldozatokat hozó delegációkra vár. — A titkolásnak nem barátja, de igenis a diskretonak: s e tekintet vezeti részletes felvilágosításaiban.

A berlini császáralálkozás iránt felvetett konkrét kérdésre feleli: hogy soha nem létezett oly szándék, mely ez alkalomra politikai egyezkedéseket akart volna kitűzni. Ő felsége czélja csak az volt, hogy az újonnan szervezkedett német birodalom iránti barátságos politikai viszonyok világos kifejezést adjunk. — Határozatok nem hoztak, hanem a jelenvolt ilmiszterek igen is bocsátkoztak nézeteserébe, melynek örvendetes eredményeül constáltható, hogy a nézetek minden irányban összehangzóok. Hivatalba léptekor, mint köztudomásra van, az orosz kormányval való viszonyban bizonyos feszességet talált. — A berlini nézetesere ez irányban is megnyugvásra s azon örvendetes tapasztalásra vezetett, hogy bizonyos panslavisticus tendenciák, melyek feladatul tűzték a két állam közt feszültséget idézni elő, az orosz irányadó körökben viszhangra nem találtak.

Olaszországhoz való viszony a legjobb barátság viszonya. — Egyedüli nehézségre a római curia adott okot. — E tekintetben a külügyér oly eljárást követett, mely Olaszország indokolt nemzetiségi érzületét érintetlenül hagyva a kölcsönös megértés egyengette, mely eljárás mind két fél részéről metányoltatott.

A Törökország iránti viszonyt a lehető legjobbra mondja, mely az osztrák-magyar keleti politika helyességét igazolja. — A többi keleti országok iránti viszony szintén jó, s a monarchia ez államok fejlődése iránt mindig jóakaró érkeltéssel viseltetik. — Szerbiát illetőleg kijelenti, hogy a két kormány az ottani s a miénk mindig zavartalan jó viszonyban állt egymáshoz, s a felmerült zavarok csak egyesek rosszakaratu tendenciájában gyökereznek. — Azonban a lapok hírei e tekintetben is tulzoltak. Így pl. nem igaz az sem, mintha magyar alattvalók a Milan-ünnepeken a fejedelmet szerb királylyá kiáltották volna ki.

A monarchia általános keleti politikáját főbb vonásaiban feltüntetve kiemeli, hogy a monarchiának keleten csak oly igényei lehetnek, melyek nemzetgazdasági akadályok elhárításában lelik kifejezésüket. A közlekedés biztosítása tekintetből megindított alkudozások eredményre vezettek

s ma már Romániával négy vasuti összekötés van biztosítva.

Dr. Giskra még a romania zsidóüldözés kérdésében kíván fejvilágosítást.

Andrássy úgy látja, a hírhedt zsidóüldözéseket Romániában egy a kormány zavarokat okozni szerető párt rendezi. — Egyébiránt a külügyérség megtett mindent, hogy ottani zsidó alattvalóink bizton lehessenek.

Dr. Giskra megelégszik a felvilágosítással, do a jezsuiták felől — kíván még valamit tudni.

Andrássy gr. megjegyzi, hogy e kérdés tulajdonképen nem tartozik a külügyi ressortba, — s csak ha külügyi komplikációk támadnának belőle, akkor volna kötelessége fellépni. Addig a legislatio terére tartozik.

Dr. Grocholszky kérdi, vajlon a berlini nézetesere csupán nemzetközi viszonyokra vonatkozott-e, vagy pedig az egyes államok belviszonyaira is kiterjedt. —

Andrássy gr. kijelenti, hogy a nézetesere belügyeket nem érintett. —

Dr. Weber tudni óhajtja, miként viselte magát kormányunk Romával szemben s nevezetesen ennek belügyeinkbe tett tulkapásai iránt.

Andrássy gr. kijelenti, hogy belügyeinkbe nem avatkozhatik. Egyéb-iránt nem találta, hogy a pápa belügyeinkbe avatkozott volna.

Ezzel Anrássy befejezte felvilágosításait.

Országgyűlés.

A képviselőház sept. 26-iki ülése.

Elnök: Bittó. Jegyzők: Széll, Kiss.

A kormány részéről jelen vannak: gr. Lónyay dr. Pauler, Tisza, br. Wenckheim, Szlávay, Trefort miniszterek.

Az ülés 10 órakor nyílik. A mult ülés jegyzőkönyvét Széll K. felolvassván, ennek hitelesítése kifogástalanul eszközöltetik.

Simonyi Ernő felolvassa a szöszöken választ felirati javaslatát. Egy egész órán át tartott az nevetető hosszadalmasságával, régi gyanúsító vádokat emel a kormány ellen s az álhazafiság fájdalom hangján sorolja fel a sérelmeket végtelenül.

Ezután a reform-párt választ felirati javaslatát mutatja be Schvarcz Gyula. A reform-párt felirati javaslata paraphrázisa a kir. trónbeszédnek s az abban foglalt általános tételek részletezése.

Mindkettő kinyomatik.

Következett a bíráló bizottságok jelentése.

Erre tárgyalás alá kerül a „magyar kir. Ludovik-akadémia felállításáról“ szóló törvényjavaslat.

Szögyényi László központi előadó ajánlja a (javaslat elfogadását, mely a központi bizottság zövegezésében (melyhez a miniszterelnök is járult,) következőleg fogadtatott el:

1. §. Az 1808-ik évi VII. és 1827-ik évi XVII. törvénycikkek értelmében Pesten felállítani rendelt magyar katonai intézet „mint magyar kir. honvédségi akadémiát állítatik fel, és Ludovika-Akadémiát nevet fog viselni.“

2. §. Ezen akadémia rendeltetése, hogy abban egyfelől önként jelentkező hadapródok, a honvédség keretei részére alkalmas tisztekké képeztesenek, s másfelől szolgálatban levő kitünő honvédtiszteknek alkalom nyujtassék a hadtudományoknak a magasabb fokozatu szolgálattételnél igényelt ágaiiban magukat továbbképezhetni.

Ehhez képest ezen akadémiaiban kettős tanfolyam rendszeresítettik, u. m.

a) tisztképező tanfolyam, és

b) fensőbb tiszti tanfolyam.

3. §. Az intézet egy igazgató vezetése alatt áll, ki mellé egy aligazgató rendeltetik. Mindkettőjüket, a honvédelmi minster meghallgatása után és ellenjegyzése mellett, ő Felsőge nevezi ki.

A tanárokat nemalán alkalmazandó törzstisztek, valamint a polgári rendű tanárok, hasonlóan őfelsége által, a honvédelmi miniszter meghallgatása után és ellenjegyzése mellett neveztetnek ki, — míg a többi tanítószemélyzetnek, századosi fokozattól lefelé, valamint a polgári rendű tanítóknak, — végre a kezelő- és szolgaszemélyzetnek kinevezése a honvédelmi ministert illeti.

A mennyiben a fentebbi állományokra honvéd törzs- és főtisztok terjesztetnek elő, illetőleg neveztetnek ki, — ez a fennebbiek értelmében a honvédség főparancsnokának véleményezése mellett történik.

4. §. Az intézet fenntartására szükséges kiadások, valamint az intézeti alap saját jövedelme, mint fedezet, a honvédelmi miniszter költségvetésébe veendő fel, a ki, a zárszámadások előterjesztésével, egyúttal az intézet állapotáról az országgyűlésnek évenként jelentést tesz.

5. §. A kölcsönös kölcsönös (concurrentialis) alap fennmaradott tőkéje, melynek kamatja az 1836-ik évi XXXVII. törvényzikk határozata folytán: ideiglenesen a nemzeti múzeum segélyezésére fordított, az 1827. évi XVII. törvényzikk 2-ik §-ának értelmében, a jövő 1873-ik évi januárius 1-ső napjától kezdve, a Ludovica-Akademia alapjához csatolattik vissza.

6. §. Az 1808-ik évi VII. törvényzikknek a Ludovica-Akademia szervezetére vonatkozó határozatai hatályon kívül tételemek s a jelen törvényben meghatározottak czéljának megfelelő új szervezet életbe léptetése és az 1808-ik évi VII. törvényzikk 18-ik §-án s az 1836. évi XL-ik törvényzikkben alapuló bemutatási jog gyakorlatának, — az ily bemutatásra jositottak meghallgatásával ideiglenes szabályozására, — a honvédelmi miniszter oly módon hatalmaztatik fel, hogy az ideiglenesen behozott szervezetet és szabályzatot végleges megállapítás végett az országgyűlés elé terjessze.

7. §. E törvény hatálya a magyar korona egész területére kiterjed, s annak végrehajtásával valamint az e részben szükséges intézkedések megvalósításával a honvédelmi miniszter bízatik meg.

Erre észrevétel nélkül elfogadjatik „az 1873. évi bécsi világkiállításra kiállítandó tárgyak ideiglenes oltalmáról” szóló törvényjavaslat.

A legközelebbi országos ülés szombatára határozattal.

Legujabb táviratok.

Belgrád, septemb. 26. A fejedelemtől egy ma közzétett és a belügyminiszterhez intézett irata a fejedelem megelégedését fejezi ki azon lelkesedés és ragaszkodás felett, melyet a főváros a fejedem közelebbi nagykorúsításá ünnepélye alkalmával smét tanusított.

Southampton septemb. 26. Az angol kereskedelmi kamarák itt összegyűlvén lévő képviselői egy határozatban azon óhajukat fejezik ki, hogy az angol-francia kereskedelmi szerződés oly módon újítottassék meg, hogy általa a szabad kereskedelem ne szenvedjen károsodást.

Törvényjavaslat

a kolozsvári királyi tudomány egyetemről.

1. §.

Kolozsvárott magyar királyi tudomány egyetem állittatik fel.

A kolozsvári királyi jogakadémia és az orvossebészeti tanintézet megszüntetnek.

2. §.

Addig, míg az egyetemi oktatás külön törvény által nem szabályoztatik, a pesti egyetemen jelenleg fennálló szabályok ezen egyetemre nézve is érvényesek, a mennyiben jelen törvény mást nem rendel.

A fentebb említett törvény meghozataláig megkivántató további szabályokat az egyetem tudománykarainak meghallgatásával az oktatásügyi miniszter bocsátja ki.

3. §.

Ezen egyetem négy tudománykarra oszlik egymint:

1. A jog- és államtudományi,
2. az orvosi,
3. a bölcsészeti, nyelv- és történettudományi,
4. a matematikai és természettudományi karra.

E két utóbbi karhoz kapcsolva gynasiumi tanárképző állittatik fel.

4. §.

A tudomány karok belügyekre nézve egymástól független, egyenjogú, önálló testületeket képeznek, önmaguk által választott dekanjaik elnöke alatt.

5. §.

A tudománykarok felett áll az egyetem tanács, melynek elnöke az egyetem rektora.

Köréhez az egyetem testületi, közigazgatási és a karok egyéb közös ügyeinek tárgyalása és intézése tartozik.

6. §.

A rendes és rendkívüli tanárok, a tanítók és tanársegédek rendes évi fizetést huznak, a magántanárokat csak az előadások után járó tandíj illeti.

A közoktatásügyi miniszter azonban jeles magántanároknak, kik oly tantárgyat adnak elő, melynek előadása a tudományos oktatás érdekében óhajtatandó, de kik tantárgyuk természeténél fogva csak kevesebb hallgatóra számíthatnak, vagy kiknek megnyerése a tanári pályára kívánatos, az illető kar meghallgatása után, bizonyos időszakra kivételképen jutalomdíj rendelhet.

7. §.

Ezen egyetem első szervezése alkalmával a rendes és rendkívüli tanárokat a közoktatásügyi miniszter előterjesztésére őfelsége a király, a tanársegédeket, magántanárokat, és tanítókat pedig a közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

A későbbi kinevezéseknél a közoktatásügyi miniszter a rendes és rendkívüli tanárokat és tanítókat nézve az illető kar meghallgatása után, a tanársegédekre nézve pedig annak javaslata alapján teszi előterjesztéseit, illetőleg kinevezéseit.

8. §.

Magántanári előadások tartására a közoktatásügyi miniszter által oly egyének jogosittatnak, kik ezen egyetemnél magántanárságra az illető tudománykar által képesítetteknek nyilvánítottak, vagy a tudomány mivélésében szerzett érdemeik által képességeket nyilvánosan bebizonyítottak.

Ha azonban a magántanár két év alatt nem kezd előadásait, vagy azok megkezdése után két éven át legalább félévig előadást nem tart, magántanári jogosultsága megszűnik.

A magántanár a rendes és rendkívüli tanárokkal egyenlő érvényű lezckelátogatási bizonyítványokat állittanak ki.

9. §.

Az egyetem megnyitása alkalmával a tandíjakat a fennálló viszonyok figyelembe vételével, a jövőben pedig úgy a tan- és szigorlati díjakat is a tudománykarok meghallgatása után a közoktatásügyi miniszter állittja meg.

A tudománykarok a tan- és szigorlati díjakat szegény hallgatóknak elengedik.

10. §.

Ezen egyetem az 1872/3-ik tanév kezdetével megnyitattik, és a kormánynak az egyetem szervezésére nézve tett eddigi intézkedései jóváhagyatnak.

11. §.

E törvény végrehajtásával a közoktatásügyi miniszter bízatik meg.

Trefort Ágoston s. k.

Indokolás

a kolozsvári királyi tudomány egyetemre vonatkozó törvényjavaslatához.

Azon indokokat, melyeknél fogva a pesti egyetemen kívül még legalább egy tudomány egyetemnek felállítása használna lett, s melyek a felállítandó egyetem helyéül Kolozsvárt jelelik ki — előadta már bolgogult elődöm, midőn a kolozsvári egyetem felállítása iránti törvényjavaslatot a törvényhozás elé terjesztette.

Érezte ezen egyetem felállításának szükségét mindenki s nem volt nézetkülönbség arra nézve miszerint ezen egyetemet a lehető legrövidebb idő alatt fel kell állítani, — a mint is a mult országgyűlésen ezt mindenki pártkülönbség nélkül hangsúlyozta.

Nehogy tehát az által, hogy az ezen egyetem felállítását iránt előterjesztett törvényjavaslat a teendő halmaza, s közbejött egyéb viszonyok miatt országgyűlési tárgyalás alá nem vétethetett, ezen egyetemnek felállítása talán több évre is elodáztassék, a miniszterium indittatva érezte magát őcsász. és apost. királyi Felségének legmagasb engedélyt kikérni arra nézve, hogy a törvényhozás jóváhagyásának fenntartása mellett ezen egyetem már az 1872/3. tanév kezdetén megnyitathassék, s e célból a szükséges előintézkedések megtételhessenek.

Ezek megtörténte után előterjeszttem ezen jóváhagyás elnyerése, s a kolozsvári egyetem felállításának törvény által szentesítése tekintetéből az erre vonatkozó törvényjavaslatot.

Azon egyformaság, melynek ngyanazon feladatu egy országbeli tanintézetek közt a szervezet lényegére nézve léteznie kell, ha csak igen sok tekintetben a tanítást, s a tanulók érdekeit nem akarjuk sérteni, nem engedi meg, hogy addig, míg az egyetemnek rendezéséről szóló törvény létre nem jön — a kolozsvári egyetemnél más szabályok alkalmaztassanak, mint a melyek a pesti egyetemre fennállanak. vagyidőközben életbe léptetni fognak h hogy e tekintetben a kolozsvári egyetem más alapon szerveztessék, mint a mely a pest. egyetemre nézve fennáll. Szükségessé tette a pesti egyetemre nézve fennálló szabályoknak a kolozsvári egyetemre való kiterjesztését azon körülmény is, hogy ezen egyetem már az 1872/3 tanév kezdetén léptetvén életbe — szervezetét és rendezését az idő rövidsége miatt törvény által már meghatározni

és megállapítani nem lehet, minek folytán csak a már fennálló egyetemi szabályokat lehetet egyelőre ezen egyetemre nézve alkalmazni, a mire a törvényjavaslat 2-ik §. vonatkozik.

Trefort Ágoston s. k.

A főrendiház felirata.

„Felséges császár és apostoli király!

Pelséged ezen országgyűlést, népei boldogítására czélzó atyai gondoskodása által vezéreltetve, a külállomok irányában mindinkább szilárduló barátságos viszonyok megnyugtató örvendetes jelzésével méltóztatott kegyelmesen megnyitni.

Nem titkolhatjuk el örömmünk e felett, mert úgy vagyunk meggyőződve, hogy óhajtatunk és törekvésünk nem lehet más: mint megerősítése a békének mindaddig, míg ez lehetetlenné nem tételik, és ez esetben Felséged trónjának és a magyar hazának védelme készen fog bennünket találni a leghatározottabb küzdelemre. De erős reményünk, hogy ha elhatározottan törekszünk jó viszonyban lenni szomszédainkkal, és fentartani a barátságos viszonyt, lehető leend a békét hosszabb időre biztosítani.

Ha már a legközelebb lefolyt országgyűlés az 1865/8-ki törvényhozás által elfogadott alkotmányos alapon belügyeink rendezését megkezdheté, a jelen országgyűlés hivatása ezen az alkotmányos tényezők ismételve nyilvánított megnyugvása által is szilárdult közjogi alapon belügyeink rendezését időszereleg fejleszteni s az átalakulás nagy művét befejezéséhez közelebb vezetni.

A nemzetnek Felséged iránti őszinte ragaszkodásában és a nép minden rétegeinek hazafiságában bíjuk jövőnk legerősebb biztosítékát, s e hű ragaszkodás csak öregbedik azon legkegyelmesebb atyai gondoskodás által, melylyel Felséged figyelmünket úgy az államszervezet és alkotmányos intézményeknek, mint a belgazgatás és igazságszolgáltatásnak, nemkülönben a nemzet szellemi és anyagi fejlődésének kívánalmaira felhívni méltóztatott.

Hálával fogadjuk Felségednek a határőrvidék viszonyainak alkotmányos rendezésére irányzott felhívását.

Nem kételkedünk azon, hogy a magyar és horvát határőrvidék polgárosítása újabb erőgyarodást biztosítand a hazának; képviseltetésében pedig alkotmányunk a szent korona egész területén való érvényesítését üdvözlendjük.

Élénken óhajtuk, hogy a társországokat illető kérdések országos küldöttségek útján, az 1868. XXX-ik t. cz. 70-ik §-a értelmében, és az ezen törvényben kifejtett elvek fenntartása mellett kölcsönös megnyugvással intéztessenek el, és hogy törvényszerű viszonyaink mindkét rész helyesen felismert érdekeinek méltányos kielégítése által mindinkább megszilárduljanak; valamint, hogy buzgó óhajtatásunkkal megfelelőleg, az előbbi legalázatosabb feliratunkban a szent korona területi épségére vonatkozólag szorgalmazott jogigények érvényesíttessenek.

Elséged hűséges főrendei már az 1848-ki törvények által megalapított népképviseleti rendszer életbe léptetése előtt óhajtották a főrendi házat törvényesen rendezhetni. Felismerhetők ezen törekvések már az 1790-iki és 1827-ki országos választmányoknak az akkori viszonyokhoz mért rendszeres munkálataiban, valamint az ebbeli készség legközelebb Felséged 1869-ki legkegyelmesebb trónbeszédére felterjesztett alázatos választmányunkban illetékes kifejezést nyert.

Ma is élénken érezzük annak szükségét, hogy e ház szervezete valamint a történelmi jogosultság, úgy az élet tényleges viszonyainak méltányos tekintetbevételével fejlesztessek. A főrendi ház hivatászerű feladatának ismerjük maradandó állami és nemzeti érdekeinknek, valamint fejlődésünk állandóságának kellő biztosítását, s e magasztos feladat meggyőződésünk szerint csak úgy oldhatja meg, ha véleménye függetlenségét, politikai jelentőségét, és alkotmányos illetékességét megőrizni képes leend.

Készségesen ajánljuk fel tehát újabban is önzéstelen közreműködésünket a főrendi ház szervezetének a változott viszonyokhoz alkalmazandó módosítása érdekében.

Ebben, valamint egy oly választási törvény hozatala által, mely megfeleljen a jelenkor igényeinek, az ország és a nép sajátágainak s javítsa az eddigi tapasztalás által kiderült hiányokat, — leljük alkotmányos intézményeink üdvös fejlődése egyik lényeges mozzanatát.

Sulyt fektetünk mi is a vedkötelezettség és vérendszere vonatkozó törvények teljes végrehajtására. Minél tetemesebbek az ezel járó áldozatok, annál nagyobb mértékben óhajtuk, hogy a szervezkedés öszhangzatos és tökéletes volta emelje a véderőt az államot biztosító polczra.

Hatósági és községi belkormányzatunk az átalakulás nehézségei között eddigéleg még nem feleltetett meg teljesen feladatának. Óhajtuk részünkről is, hogy a hatóságok szervezése az ország fővárosának és a Királyföldnek rendezése által befejeztessék.

Nagy nyomatékot tulajdonítunk annak, miszerint a hatóságok közigazgatási szükségleteik

megfelelő fedezésére az 1870-ki XLII. t. czikk értelmében képesíttessenek, hogy ekként a belgazgatás fontos érdeke gyakorlatilag is kielégítő megoldást nyerjen; a mi annál kívánatosabb, minél bensőbb azon kapcsolat, mely önkormányzatunk és a népélet szokásai közt létezik.

A bíróságok újabb szervezete a törvénykezést a közigazgatástól elválasztotta és a bírói függetlenséget minden irányban biztosította. Ennek kiegészítéseként kívánatos, hogy a kiállításba helyezett alaki és anyagi törvények által a bíraskodás szabatos eljárása is lehetővé tétessék.

Felségednek a kolozsvári egyetem és a Ludovica akademia létesítése iránti legkegyelmesebb intézkedései a közóhajjal találkoznak. Legnémesebb feladatunknak ismerjük mi is a nemzet erkölcsi és értelmi fejlesztésére irányzott minden intézkedések gyámolítását. Reméljük, hogy a felsőbb tanintézetek által gyarapodó közműveltség jótékony hatását a népnevelés még sok részben gyámolítandó ügye érdekében sem fogja eltéveszteni, habár ennek közvetlen előmozdítását leginkább a népnevelés ügyének szánt erőik hivatászerű közreműködésétől, és a tanerők kiképzésére irányzott czelszerű intézkedésektől várhatjuk.

Fejlődő viszonyaink között a pénz- és hitelügy helyes rendezésére kiváló sulyt kell fektetnünk. Termelési és hitelviszonyaink között rendszeres arányt és megállapodást ugyancsak a gyakorlat által fogunk elérhetni; az értékforgalom helyes irányában azonban csak a pénzértékek rendszerezése által biztosítható. Annál fontosabb tehát, hogy mind az érték, mind pedig a hitel intézmények viszonyainkhoz mért realis alapokra fektetessenek, és hogy mindezekre törvényhozási befolyásunk és kormányzatunk felelősséggel járó örködése biztosíttassék és érvényesíttessék.

Hosszas hátramaradásunk után, minden irányban rohamosan fejlődött vállalkozásunk érdekében óhajtanánk, hogy e vállalkozási viszonyoknak törvényes szabályozása által mind a felek, mind a közigazgatási hatóságok eljárása biztos alapokat nyerhessen.

Az államgazdálkodás egyetemes közzgazdaszatunkra, vállalatainkra és hitelünkre sok részben irányadó lévén, annak szerencsés berendezése mindenképp kiváló jelentőségű. Azon törekvést tehát, mely az államháztartásban helyes arányt és mértéket kíván, örömmel üdvözljük. Még közelebb érdekeltetik az ország az adóügy kezelése és a közadók helyes elvek szerint eszközözendő arányszerű felosztása által.

Azon számos rendkívüli beruházások, melyek nagyrészt a közhitel igénybe vételével eszközöltettek, annyira megváltoztatták az értékeknek egymás közti arányát, annyira növelték azokat sok részben, annyi új értéket teremtettek, hogy ezekkel szemben ma már a közadó újabb és arányszerű felosztása annál sürgetőbbé vált, minél nyomasztóbb az jelen alakjában, nemcsak egyesekre, hanem némely üzletekre és vidékekre nézve is.

Anyagi fejlődésünk egyik leghathatósabb tényezőjének ismerjük közlekedési eszközeink megnyitását, valamint oly törvényhozási intézkedések fogantatását, a melyek újabb közlekedési eszközök létrehozását az egyéni és törvényhátsági kezdeményezés útján lehetségesé teszik. — Sajnosan tapasztaljuk e részben jelentékeny közmunkaerőnk eredménytelen elforgatását. Megyei, községi utainak elhagyatottsága kiszámíthatlan kárt és elmaradást okoz, s a közélet minden viszonyaira szibbasztólag hat.

A codificatio munkálatai a jogi elméletnek a tényleges viszonyokra való alkalmazásában beható előmunkálatokat feltételeznek, és csak rendszeres egymásutánnal alkothatók és foganatosíthatók; ellenben jogi állapotainkban élénken érzett egyes hiányoknak gyakorlati orvoslása továbbra alig használható. Szükséges tehát, hogy a törvényhozás egyidejűleg ezekre is kiváló gondot fordítson.

A személyi és dologi jog oly szabályozása, mely a kulturális államok által egyetemesen elfogadott elméletnek és gyakorlatnak megfelelően; annak szabatos meghatározása és a jog állandósága iránti bizalomnak megszilárdítása helyzetünk egyik kiváló követelménye, és pedig annyival inkább, mivel csak ily jogi fejlődés mellett számíthatunk biztosan az idegen tőke és érteleme maradandó közreműködésére.

A büntető törvénykönyv, ha végre szerencsésen és viszonyainak megfelelőleg megalakulhat, nagy thézagot töltend be, akár annak az életrevaló közvelen hatását, akár egyéb törvényhozási feladataink megoldása iránti viszonylatát tekintsük.

Óhajjuk, hogy a sajtó jónak irányú és erkölcsi emelkedettsége által magának azon tekintélyt biztosítsa, mely azt mindaddig megilleti, míg magasztos hivatásának lelkiismeretesen megfelel.

És habár azon kinövések orvoslását, melyek hivatásával leginkább ellenkeznek, és üdvös befolyását korlátozzák, — mindenk előtt a közművelődés és szellemi haladástól s a jónak közvélemény fejlődésének erkölcsi sulyától várjuk, mégis a sajtótörvény alaki és anyagi részének az eddigi tapasztalás által kimutatott hiányai pótlására készségesen ajánlkonzunk.

Az iptartörvénye kotása által már a mult or-

szágyulés az anyagi érdekek törvényhozási rendezése ösvényére lépett. — Ezen kezdeményezést méltó folytatásaként üdvözlendjük a kereskedelmi törvény javaslatát, mely élénkül kereskedelmünket a világ piacára kisérni lesz hivatva.

Jelenlékenyen fejlődő és szép reményekre jogosító bányászati iparunk érdekében nem kevésbé érzett szükségnek felelend meg egy új bányatörvény; a földbírtok és gazdaszat jelen helyzetében pedig az erdészeti viszonyok szabályozásánál alig ismerünk sürgetőbb szükségű intézkedést, mely nagyjelentőségű és sok részben veszélyeztetett tőkét biztosítand a jövőnek.

Vízjogi törvény alkotását és az ez iránybeli működések akkénti biztosítását, hogy annak alapfeltevései törvényesen szabályozva legyenek, élénken óhajjuk.

A vízáradás elleni intézkedések elégtelenségének tulajdonítható részben ama nehéz csapás, mely az alföldi vidékét a mult tavasz folytán érte. Mi sem nyújthatott volna tehát ezen súlyosan látogatott vidék lakóinak nagyobb vigaszt, mint hogy Felsőged azon elemi pusztítások nagyságáról személyesen meggyőződve, az azoknak jövődében való elhárítására mellőzhetlen intézkedésének létrehozását legmagasabb fejedelmi részvételek és nagylelkű nyilvánításával biztosítani méltóztatott.

Császári és apostoli királyi felséged az állam s nemzet javára irányzott minden gondoskodásainak leszebb gyümölcsöt alattvalói haláljában és szeretetében lelheti. Ezen érzésektől mélyen áthatva, teszszük le Felsőgednek legmagasabb királyi trónja előtt tántoríthatlan hűségünk és hódoló tiszteletünk kifejezését.

Kik egyébiránt császári és apostoli királyi Felsőgednek kegyelmébe ajánlottan maradunk stb.

molisho

A főrendiház válaszfelirati vitája.

(Szeptember 24-én.)

(Végo.)

(Haynald Lajos érsek.)

Hogy ez megtörténjék, ez kiválólag hangsúlyoztaik a főrendiház által e föliratban. A mennyiben tehát a kath. egyház főnökei mellett a protestáns egyház főnökeit is itt kívánják ezen egyháznak hívei látni, úgy gondolja, e kívánat érvényesítésére e kérdés alkalmat fog szolgáltatni. A mennyiben az egyházi bíróságok mostani állapotából merik né-melyek kívánalmait a reciprocitás és jogegyenlőség helyreállítására: ott van azon törvény, a mely a bíróságok eljárásának, az alaki és anyagi törvények szabályozásáról szól. Ő tehát mindezen tekintetnél fogva nem kívánna e kérdést különösen fölemlitetni, nem pedig főleg oly általánosságban azért, mert ezen általános kifejezés által nem mondjuk ki azt, ha szavakat használunk is, a mit kifejezni óhajunk. Ha azon vitákat, melyek a journalistika terén a vallás, jogegyenlőség és reciprocitás iránt folynak, közelebbről megtekintjük, nem ketkedhetünk abban, hogy értelem fog adadni az általunk használt ily általános kifejezésnek, melyet a mélyen tisztelt indítványozó és az indítványt támogató urak bizonyára maguk sem tartanának kívánatosnak, mennyiben az nem bizonyos vallási meggyőződés, hanem épen a vallástalanság, a minden felekezeten kívüli állás érdekében használtathaték fel. Ezt különösen felemlítvén, nézete oda járul, hogy az indítvány mellőzésével a föliratnak eredeti szövege tartassék meg, annyival inkább, mert ha van életrevalóság úgy a katolikus, protestáns vallásfelekezetekben: igényeiknél kétségkívül oda fognak működni, hogy alkalmat szolgáltatassanak az országgyűlésnek arra, hogy jogos kívánalmait, ha azok föliratunkban nem is említettnek föl, kielégíttessenek. (Helyeslés.)

Vay Lajos b. miután a vallási kérdések rendezését a törvényhozás 24 év előtt megígérte, úgy hiszi, ideje volna azokat tényleg rendezni is.

Czirák János gr., a kormány legnagyobb bölcseségét találja fel abban, hogy a kormány a trónbeszédben a vallási kérdést nem említette fel. Azt hiszi, hogy a közügy érdekében történik, ha e kérdések nem melegítettnek fel jelenleg, midőn a vallási kérdések egész Európában különben is oly nagy mozgalmat idéznek elő. Az eredeti szövegezést kívánja elfogadtatni.

Keglevich István gr.: Bölcs eljárás volt a kormány részéről, hogy ezen nyilatkozatban, melyet ő felsége intézett hozzánk, a vallási kérdés nem érintetik. E bölcseséget abban találom, mert ő felsége az európai államok történetében talán azo-páratlanul álló helyzetben van, hogy ő mint fejen-delem, feje a kath. egyháznak is; t. i. mint apostoli király uralkodik. De egy parlament ily helyzetben nincs. Egy parlament, mely a vallásszabadságról törvényt hozott, jogosítva van a válaszfelirat alkalmával ezen törvénynek életbe nem lépett részének megvalósítását is sürgeti. Igaz, lehetnek okok, melyek arra indíthatnák, hogy lehetnek okok, melyek arra indíthatnák, hogy ilyen törvényt ne hozzunk, de én ezen okokat nem ismerem, és azért csatlakozom báró Vay Lajos indítványához, mert ő csak a megszavazott törvény végrehajtását sürgeti. Itt vallásfelekezetéről nincs szó, hanem szó van egy létező törv. végrehajtásáról s életbeléptetéséről, mely nem ismer vallásfelekezetet, hanem ismer egyenlőséget a törvények előtt, mely eltekint

attól, hogy milyen felekezethez tartozik valaki. Az lett monyva, hogy ez a vallástalanságot mozdítja elő. (Zaj, Haynald közbeszó: nem az mondatott!) Meglehet, de én az ily vallástalanság, az ily felekezetnélküliségnek mindig pártolója leszek s a törvény előtt nem akarok ismerni vallásfelekezetet. Azért ezen már meglevő törvénynek végrehajtását, melyet megfelelő szavakban fejez ki a módosítvány, pártolom.

Gyürky Ábrahám gróf: Tökéletesen osztom Czirák gróf nézetét. Meg van győződve, hogy az országgyűlésen úgy is elő fog kerülni e kérdés. Protestáns ember, de ily kérdéseket, különösen a jelen időben, a midőn tudjuk, és látjuk hogy a vallástalan izgatások nagy mérvben uralkodnak, nem időszzerű a felsőházban előhozni. (Helyeslés.)

Apponyi György gr.: Nem akarom ismételn mindazon okokat és érveket, a melyeknél fogva a méltóságos főrendek által kiküldött bizottság szükségesnek és czélszerűnek tartotta, jelen felirati javaslatával a trónbeszéd keretében maradni. Én egy oknál fogva kénytelen vagyok b. Vay Lajos t. barátom vélekedése, indítványa ellen nyilatkozni. Ez az indítvány oly általános kifejezést foglal magában, a melyet, mint mai nyilatkozatok is tanúsítják, mind-egyik másként értelmez. Mily értelem fog annak tulajdoníthatni a kormány által, mely értelem fog annak tulajdoníthatni a közvélemény által, azt előre látni nem lehet. Mindenesetre oly fontos és nyomatékos ügyre vonatkozik az, hogy minden előleges tüzetes tárgyalás nélkül arra vonatkozólag csak per tangente egy phrasist kimondani a felirati javaslatban veszedelmes. (Helyeslés.)

Én azon nagy általánosságban, a melyben kifejeztették a méltóságos főrendeknek talán mindegyike által másként gondolt érzelmé, oly határtalan elismerését találom az állami és törvényhozási befolyásnak és illetékességnek, minden egyháznak belső ügyeire nézve, mely ellen nemcsak a katolikusok, hanem minden felekezetnek hívei tiltakozni fognának. Az mondatik: „a 48. törvény értelmében intéztessenek el a vallási viszonyok.“ Én legalább módját és alkalmát látom annak, hogy ropant kiterjesztés adathatik ezen kívánságnak. 1848. XX. törvényezik kimondta azt, hogy minden valóságkorlat szabad, s tökéletes egyenjogúság legyen a felekezetek közt. Érvényesíttessék ezen elv s nem lesz többé bonyodalom, nem lesznek sérelmek vallási tekintetben. Épen azért igen óhajtható, hogy a kormány s illetőleg az állam, szóval a törvényhozás csak épen ezen elv mellett maradjon, s ne terjeszkedjék ki az egyháznak oly kérdéseire, melyek az ő illetékességéhez nem tartoznak.

Én az állam érdekében, különösen oly állam érdekében, a melyben különféle felekezetek léteznek, a tapintat és bölcsesség egyik kellékének tartom azt, hogy ily kérdések, a mennyire lehet, mellőztessenek, s ily discussio ne provokáltassék, mert igen könnyen meglehet, hogy tovább fogna vinni és nagyobb terjedést fogna nyerni az első szándék, mint az az illető előadónak magának intenciójában fektűt. És annál fogva a méltóságos főrendeknek azon véleményét vagyok bátor ajánlani, hogy a válaszfeliratban legalább ezen kérdés ne említették fel. (Helyeslés.)

Ezzel a vita be volt fejezve; szavazásra tételvén fel a kérdés, a módosítvány elejtetett.

Külföldi hírek.

Páris, sept. 25. Azt állítják, hogy számos jobboldali és balközépi képviselő törvényjavaslatot szándékozik benyújtania végett, hogy Thiers életfogytiglan ruháztassék fel az elnöki méltósággal, A baloldali képviselők ellene vannak ezen tervnek.

A francia hadsereg szervezése, mint tudjuk, egyik fő tárgyat képezte Thiers gondoskodásának trouvillói magányában is. Itt állapította meg hallomás szerint a hadsereg mihez tartását béke és háboru idejében s a tábornokaival kidolgozott tervek szerint a francia haderők négy hadseregbe osztatnak, mindegyik hadsereg három hadtestet s minden hadtest három gyalog hadosztályt, egy lovas dandárt, két tüzér- és egy utász ezredet foglal magában. Ezen kívül mindegyik hadtesthez két tartalék tüzérezred csatolatik, mi e fegyvernem összes erejét 14 ezredre emeli. Az egész hadsereg szakadatlanul hadi lábon tartandó úgy, hogy bármely pillanatban táborba szállhassanak.

A „Times“ párisi levelezője szerint a német császár legújában kijelenté, hogy még azon esetre is, ha a 3-ik milliárd kifizetése iránt Franciaország által felajánlott garancia nem fogadtaték el, a német sereg tetemesen meg fog kevesbitetni, tüstént a 2-ik milliárd kifizetése után; Németország el lévén tőkélve arra, hogy nem fog 50,000 főnyi megszálló sereget tartani a két utolsó megyében. Ezen nyilatkozatot a 3 császár közt folyt békülékeny beszélgetések eredményének tekintik.

A belgák nemzeti függetlenségük 42-ik évfordulóját f. hó 23 és 24-én fényesen ülték meg Brüsselen, hová a gantli lövészinnepélyekről hazatérő angol önkéntesek is épen akkor érkeztek meg s ők voltak az első nap hősei, minthogy a városi hatóság nagy tüntetéssel fogadta őket s fényes lakomát adott tiszteletükre; a második napon lö-

vész gyakorlatok tartattak, délben és este díszelőadások voltak a színházakban, este pedig népünnepély rendeztetett.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, sept. 28.

— **Andrássy és Górcsakoff.** A berlini falálkozás alkalmából írja egy orosz lap: Andrássy gróf Górcsakoff herceghez ment, hogy átnyujtsa neki a szent-István-rendet, melyet a bécsi udvari ékszerész készített, pompásan díszítve fölgyemántokkal, rubinokkal és smaragdokkal. Miután az orosz államkancellár megköszönte a figyelmet, azt mondá, hogy ő még nagyobb meglepetést tartott fenn Andrássy grófnak és azzal egy sorban álló kilencz cassetlérre mutatott, melyek valamennyi orosz rendjel nagy kerestjét tartalmazták. A szent-András-rend ugyanis, mint a legelső rangu orosz dekoráció magában foglalja valamennyi orosz rendjel adományozását.

— **Kormányunk a bankkérdésben** határozott álláspontot foglalt el s az actióba belépni határozta el. Ugyanis a lajtántulak magatartása a bankkérdésben Magyarországot egy saját „magyar bank“ alapítására kényszeríti s jogosítva van a kormány azon föltevére, mikép a lajtán tuliak egy saját bank felállítás elé akadályokat gördíteni nem fognak. E részben a „P. L.“ így ír: „Azon minden tekintetnél felretevő, tartozkodás nélküli modor mely Bécsben uralg s melylyel Magyarországnak minden lépten nyomon szemére vetik finansziális alárendeltségét, azon a legmélyebben sértő proteccatori hang, melylyel a bécsi sajtó e kérdést tárgyalva Magyarországot okvetlen azon kérdés feltevésére kényszeríthetné, vajjon nem volna e jobb a jól ismert veszélyekkel szemközt menve dacolni, mint a Bécsből jövő folytonos megaláztatásokat továbbra is tűrni.“ A bankkérdésnek Magyarország érdekében történendő megoldatása, Ausztriának mit sem árt; sőt érdekében van Ausztriának, hogy az Magyarország javára oldassék meg, miután a birodalmi két fél érdekei erősen egybe vannak fonódva. A magyar pénzügyminiszter ez ügybeni javaslatát elkészíté. Ha már most szorosan jogi szempontból tekintjük a dolgot, a bankkérdés tisztán belügy ressortba tartozik, melyet a kormány egyedül a koronás fővel és a parlamenttel együtt működve tartozik megoldani. De a birodalom tulso fele iránt táplált méltányossági érzet, még most is meg van kormányfértainknál, s ez okból jónak látták e kérdést nem egyoldaluan kezelni. De legalább azon lenni, hogy e tárgyban egyetértés kísérletnek és a lajtántulak kormányával.

— **Trefort Agoston** miniszter urhoz üdvözlő feliratot intéztek a brassói póttanfolyamot hallgató üteptanítók. A felirat 103 román és 67 magyar aláírással van ellátva.

— **Makoldy Emilia** városunk hölgykorsorujának egyik legszebb virága — nincs többé; rövid ideig tartó szivgyörcs ragadta ki az életből e mindenki által tisztelt ritka műveltségű hölgyet, ki éke, büszkesége volt családjának és szülő városának. Béke és áldás poraira.

— **A „kolozsvári kör“** évi rendes közgyűlésétől még egy hét választ el, s máris nagy mozgás és élénkség uralkodik a „kör“ termeiben. A fő figyelem az elnöki szék betöltésére van irányozva, melyet eddigelő Hajós János ur töltött be fáradhatatlan buzgalommal s egyszerűséggel. E helyre méltó neveket említenek: Simon Eleket, Haller Rezsőt, Tamási Sándort, Züllich Istvánt. Alelnöknek: Sári Lászlót, Korbuly Bogdánt, Dr. Csiki Victort, titkárnak: Dr. Kolozsvári Sándort, házagnagynak: Mórioz Istvánt, ügyvédnek: Szacsvai Dénest.

— **A városi árvaszéki bizottmány** nagyban dolgozik, minden héten ülésez s adja ki a nagykorúsítottaknak vagyonukat, így most is egynek 42,000 frtot.

— (ly. s.) **Torma Károly** orsz. gyűlési képviselő, B.-Szolnokmegye volt főispánja ez állásától történt visszalépése óta — Pestről családja látogatására lejőve, — e hó 24-én fordult meg először Deézsen. Rövid írt mulatása ideje alatt a megyei tisztikar és a helybeli kir. törvényszék testületileg tett bucsutisztelgést ő méltóságánál, amaz Szarvadi Pál alispán, ez Torma István elnök vezetése alatt. Az elválás e percében többek szemében félcillámolt egy-egy könyvesp, mely a legerősebb bizonyítéka az őszinte szeretetnek és mély tiszteletnek, mely a nemes keblű főtiszthez tisztársait kötötte.

— **Tekintetes szerkesztő ur!** Alsó-Fehérmegye főispánja ő méltósága 445. eln. sz. a. a jövő évi költségvetés megállapítása, a megüritel zalathnai szolgabírói hivatal betöltése és más a közgyűlés elébe tartozó tárgyak ellátása végett f. évi október 7-én d. e. 9 órára közgyűlést hirdetett s egyszersmind tudatni méltóztatott, hogy irt hó 5-én és 6-án a délutáni órákban az előértekezletek szokott módon fognak megtartatni. Mit is becses lapjában közzétenni sziveskedjék. N.-Enyed, 1872. szeptember 22-én. Imreh Ferencz, alispán.

— **A kolozsvári állami tanítóképződe**be miniszteri utólagos jóváhagyás feltétele alatt az igazgató-tanács által felvétettek:

Állami köztartási segedelem mellett bennlakó növendékekül: Zinner Janka, Botta Anna, Budai Ida, Harrach Roza, Holczter Berta, Sándor Veronika, Böleskői Erzs, Téglás Józefa, Kondert Mária, Popp Pelagia, Borsos Amália. Künlakó növendékekül: Müller Emilia, Szemerjai Anna, Dvoracek Sídónia, Horváth Irma, Szentpéteri Mari, Szabó Luiza, Kappel Regina, Toth Juli, Jeszenski Matild, Bauer Teréz, Kun Róza, Bárány Dorothea, Kis Roza, Csehe Mária, Hatfaludi Irma, Siuciu Anna és Viski Emma.

Állami segedelem nélkül künn lakó növendékekül: Blaha Vilma, Székely Izabella, Fábian Teréz, Nagy Ilka, Bauer Klára.

Miről nevezettek azon felhívással értesítettnek, hogy f. évi október 7-eig igazgatónő Sziklai Mária kiaszszonyánál jelentsék magokat, mivel az intézet már október 1-én megnyílik. Az igazgató tanács határozatából Kovács Antal jegyző.

— **A szinidény** október első napján, a bérlet 2-án kezdődik. Az igazgatóság tudatja, hogy a páholyok a választmány által ki vannak osztva, a bérlet október első részlete befizetendő.

— **A helybeli szemkóródban** Sz. Mihály napja után, lényeges javítások történnek a miniszterium helybenhagyása folytán; az intézet Dr. Sulek ur személyében — ki Bécsből jött nem rég — jeles erőt nyert.

— **Szamosujvár** 1872. sept. 26. Jót tenni, áldozni, ott a hol kiáltó szükség legyen, a nemes lelkek édes tulajdona. Minél magasabb és szentebb célra hoz valaki áldozatot, annál inkább méltó az elismerés nyilvános koszorúja. Nemesak az elismerés, hanem a legmélyebb hála koszorújával sietek a nyilvánosság terén adózi, először: Gajzágó Salamón ő nagyméltóságánál, hogy a helybeli szent Ferenczrendiek szegény temploma számára, egy igen drága ezüst thuriboriumot (füstölő) és naviculát (tömjéntartó) méltóztatott nagylelkűen ajándékozni, mely ajándék az elismert jelességű honfíhoz, igazán méltó vallásos tett. Adózik a hála koszorújával másodsor: Tek. Czecz Emma uel kereskedő urnak, ki nem rég két díszes casulával s ujonnan egy gyönyörű albával gazdagította a nevezett templomot. A kitünő ajándék önmagán hordja a legkésebben szóló dícséretet. A mily nagy szükségén segítettek, a fenn tisztelt adakozók, oly gazdagon áldja meg őket a jó Isten!

Kozma Döme.

— **Dersin és a rozsi időjárás.** Az ősz ugyancsak keményen kezi; tegnap is reggel kellemetlen szeles és esős idő volt, mely Dersin urba is beleöntötte a „fész“-et oly annyira: hogy nem merte reggel, az utca szegletekre kiragasztatni az „óriási plakátokat.“ — Azonban délután — midőn az eső megállott — Dersin ur nem akart haszon nélkül elszalasztani egy estét; és előadást hirdetett, melyen a megjelent nagyszámú közönség a „néger“ kisasszonyok művészete által tökéletesen meghódítottatott.

— **Hétfőn** sep. 30-án a lovarda körben utolsó előadás és Dersin József igazgató jutalomjátéka.

— **Nagy vásár.** Két nagy fontosságú bányánknak, a vajdahunyadi és diósgyőriek eladása terveztetik. A nyereségéhez consortiumok már lesben állanak.

— **A kioszk** már hideg az újságolvasóknak, bevonultak ünnepélyesen a kávéház meleg szobáiba.

— **Művészeti megrendelés.** Temesvár város Kugler Ferencz szobrásznál egy nagyobb szabású domborművet rendelt meg, mely ő Felsőgednek Temesvárt időzését örökítendi meg. A művésznak feladatul kitűzetett, hogy ő Felsőgeden kívül a vele volt miniszterek, Bonnaz püspök, Ormos főispán és Roth alispán urak felismerhetőleg legyenek ábrázolva, egyuttal allegorikus kifejezőjének kell lennie a királyi utazás kettős céljának, az árvizkárosultak felségelésének s a határvidék polgárosításának. Egy másik megrendelés márványmetszet Bonnaz püspök árvaház- és nőnövelde alapítását örökíti meg allegoriatlag, melyet a püspök ur ez alkalomból tett. Kugler elfogadta a megbízást, a rajzokat be is küldte a megrendelőnek, s némi változtatások megtétele után el is fogadták.

(ly. s.) **Egressy Ákos** Deézsen Homokai László szintársulatánál vendégszerepel. A közönség nagy tetszéssel, lelkesedéssel fogadja előadásait. Eddigelő játszott „Hamlet“-ben, „A vak tengerész“-ben, „Legjobb az egyenes ut“-vigjátékban; mára (sept. 26.) van kitűzve „Ár-mány és szerelem“, holnapra A makranczos hölgy.

Dersin lovardájában naponta esti 7 órakor **NAGY ELŐADÁS** folyton újabb műsorozattal rendeztetik.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.
Szeptember 27-ről. 5% metaliques 65.40
5% nemzeti kölcsön 70.55. 1860-ki államkölcsön 102.50 Bankrészvények 874. Hitelrészvények 333.— London 109.— Ezüst 108.25 Cs. kir. arany 525 20 frankos arany 874.
Földterhementesítési kötvények: Magyar 80. 75. Temesi 80.— Erdélyi 80.50. Horv. Szlavin 78.75.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

Arlejtési hirdetés.

A kolozsvári állami tanítónő képezdében a mosatás árlejtés útján vállalkozónak adatik ki.
Az árlejtés f. 1872 évi **október hó 2 napján** délelőtti 9 órákor tartatik az intézet helyiségében (kül-magyaritza Radák-féle telek) hol az napon a feltételekről és módokról is részletesen értesülhetni.
Az igazgató-tanács határozatából:
Kovácsi Antal, jegyző.

(562) 1-2

(561) 1-5
A zámi uradalomban, vaspálya-állomás Zám Erdélyben, mágról névelt legnemesebb gyümölcsfajok, törpe, gula- és magasfákban, továbbá szőlő-csemeték és diszfák, a legjutányosabb árak mellett eladásra készletben vannak. Bővebb felvilágosítást nyújt a lajstrom, melylyel kívánatra ingyen és bérmentesen szolgál a zámi uradalmi tisztviség.

(565) 1-3
Árverési hirdetmény.
Az erdély-részi Földterhermentesítési alapigazgatóság és számvétség elhasználtabb hivatali felszerelvényei: asztalok, állványok, szekrények, székek, fogasok, fásládák stb. **október hó 2-3 napján** a volt kir. kormányzó első udvarán nyilvános árverés útján készpénzért el fognak adni, a vett tárgyaknak azonnal elkülvényíteni. Ez a közönségnek felsőbb rendelkezésben mindhárom helybeli lap útján tudomására adatik.
Az orsz. levéltár igazgatósága.

(548) 2-10
Fehér, folyékony enyv
Gaudin Edétől, Párisban.
Ezen enyv, mely szagtalan, hidegen használható porcellán, üveg, márvány, fa, dugasz, lemezpapír, papír, sat. tárgyaknál.
Kapható 24-45 kajcázros üvegekben **Wolff János** gyógyszerésznél Kolozsvárt.

KERESZTESY PÁL
első kolozsvári
PAPIR-, IRÓ-, RAJZ- és FESTÉSZETI RAKTÁRÁT

ez idény beálltával különös figyelmébe ajánlja úgy a helybeli, valamint a vidéki t. közönségnek, miszerint minden **az írás- rajz- és festészethez** megkívántató tárgyakat a **legelső és hitelesb forrásokból** szerzvévén be, oly dús és nagy választékban állítá elő, hogy Kolozsvár összes közönsége már is oda nyilatkozván, hogy egy ilyforma **papír-üzlet Kolozsvár városának „büszkesége.”**

(564) 1-*

A kolozsvári **hitelbank és zálogkölcsoöntársulat**

elfogad
készpénz betételeket 100 frittól kezdve pénztárjegyekért, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az **angol-magyar banknál.** A kamatok 3 havonként fizetettek.
A bank **kölcsönöket** ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékű ingóságokra.
Leszámitól váltókat; vesz értékpapírokat.
Elvállal pénzbehajtásokat vállókra, utalványokra.
Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 frittól kezdve telek-könyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.
Egyszermind jelentjük, hogy az **„első magyar”** általános biztosító társaság főügynökségének vezetését elvállalván, elfogadunk mindennemű **tűz-, jég- és életbiztosítást.**
az igazgatóság.

(21) 69-*

Megjelent és Demjén László
könyvkereskedésében Kolozsvártt és általa minden könyvárusnál kapható:
Kolozsvár története.

Első kötet.
Oklevéltárral. (I.) Ős- ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világozó rajzokkal. (36 tábla.)
Irta Jakob Elek,
Ara 10 frt. (327)
E mindez tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne bvárkódni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.
Demjén László.

Orvosság nélkül.
(531) 22-48
MELL- és TÜDŐ-
betegnek természetes uton, még reményvesztett az orvosok által gyógyíthatatlannak nyilvánított esetekben is gyökéren kigyógyulnak
orvosság nélkül.
A betegség részletes leírására bővebben felel levélben
J. H. Fickert, Dir. Berlin, Wall-Strasse No. 23.
A levélhez 5 fl. o. e. melléklendő.
Orvosság nélkül.

(522) 7-12
Ép most jelent meg
32-ik kiadása
a világhírű, tanulságos könyvnek
a „**Személyes oltalom**“
Laurentius-tól, borítékba lepecsételve.
Ezerszeresen bebizonyult segély- és orvoslát (20 évi tapasztalás) a férnem **elerőtlenedéseinek** az **infertortetés** következményeinek és a **nemi Kicsapongásoknak.** Kapható minden könyvkereskedés útján **Bécsben Pohan Károly-nál** Wollzeile 33. Ara 2 fl 40 kr o. e., postán megküldve 2 fl 50 kr o. e.
Szegényeknek, ha ezt bizonyítvánnyal tanúsítják s egyenesen hozzám fordulnak — ingyen Laurentius.
A számtalan utazásoktól és a könyv kivonataitól különösen pedigazonnapró mocsok-iratoktól, melyek az ifjuságharát, önfentartás és hasonló czimrk alatt szinte minden lapban piaci lármával kínáltatnak jóakarólag övök Azért arra kell ügyelni, hogy valódi kiadást kaphják az **eredeti kiadást Laurentiustól,** uely nyolczadret kötet, 232 lapon 60 bonoztani aczelmezteti képtellett s a szerző névjegyével ellátott helyeggel van lepecsételve.

Fogfájást, bármily heves természetűt, azonnal tartósan megszüntet a híres, és a főgyógyászati bizottság által elfogadott **LITON,** ha más szer nem használ. 36 és 60 kros üvegekben kapható Kolozsvártt **Wolff J.** gyógyszerterában (554) 2-8

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI
KÖNYVNYOMDÁJA
Kolozsvártt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája
KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN
főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű
KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomda megrendelést** elfogad, u. m.:
könyvek, bármely hazai nyelvű, körözvények, rovatos ivek, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.
A **LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.**
FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁT IS,
HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE
a nyomda, — miután Keresztesy Pál papír-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítókat nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papír-gyárakból szereztek be, és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron** számíttatnak, és a **legsükségesebb mintázatokból kész raktári tart,** a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.
Mindem megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottik.
Gámán János örökösei könyvnyomdája.